

Шулугъар болн килврър тосгъхмн

Тосхлтин ик зурац

Коммунистическ партъ болн советск правительств хальмг автономн таньгъчин эдл-ахун болн культури тосхлтин кергт ик гвдг килмджән бгнә.

Таньгъчин партийн болн советск организац, государствн бгчәх доньгәр түшг кегәд, цуг кучн-чидлән таньгъчд әйтн бәәдг гермудин тосхлтин төрмүд хагьллгьнд тәвджә. Давсн джилд 9233 кв. метр агьута коммуналн гермүд тосхгдә, эдлгьнд бгдв, совхозмудар бас 13.500 квадратн метр агьута гермүд тосхгдв. Терүнәс талдан селәнә эдл-ахун банкин болн коммуналн банкин кредитәр 1500-гар брк-бул бийсдән; гермүд бәрдж авцхав, эннь кушн тосхгдәд угагьинь эс тоолхла, 50.000 квадратн метр агьута болдж гарчана. Колхозмудар, предприятьсар болн учреженьсар бас багъ биш гермүд теднә кучн-чидләр тосхгдв.

1957 джилд таньгъчин селәнә эдл-аху, оln зүсн маркта 563 трактор, бвс хадлгьн 870 машин, тракторт чиргдлг 38 мааджур, чиргдлг 600 кәтайн, 400-гар оln зүсн автомашин болн нань чигн кесг механизм авб.

Шин кесг школ, клубс, бичкин гермүд, оlnа болн кбдлмшин гермүд, малин хашахаас болн кошар тосхгдв, кесг худг, артскважин болн боодг кегдв.

Хальмгин ду-бингьин ансамбль, багшрини дамшлт ббдлүллгьнә институт, келнә, урн үгин болн тууджин институт хәрү тогтагдв. Хальмг келәр

негдгч классин сургьудин дектр барлгддж гаргьгдв. Урн үгин „Теегин герл“ альманах барлгддж гаргьгдв.

1958-ч джилд мана таньгъчин куч-кблсчрини бин цааранднь культури тосхлтин болн оln-әйтнә эдл-ахун темдгтә ббдлтин шин төрмүд зогсджана. Теднә гол төрмүдн иним—селәнә эдл-ахун цааранднь бсқдж-бргджүллгн. Гурвн совхоз, тер тоод хб бсқлгьнә хойр совхоз, тәрән-темснә нег совхоз бурдәгдджәнә.

Капитальн тосхлтд совхозмудар 54,7 арслнь хәләгдджәнә. 30 мингьн квадратн метр агьута әйтн бәәдг гермүд, цугтан 300 ормта бичкин куукдин гермүд, 1500 сургьульчрини ормта школмуд, 90 орта больниц, 15 бань, кесг магазин, оlnа хотин гермүд, клубс болн оlnа әрүлменд харлгьна пунктс тосхгдхмн; бод малин 80 каша, 300 кошар, 100 дулан катг бәргдхмн.

Мана таньгъчд усна төр хагьллгьн мал бсқдж-бргджүллгьнә төрмүдәс үлддг йовна. Иим бәәдлгг тоолад усна төр

хагьллгьнд 8 сай арслнь гаргьгдәд, ик гвдг оньг тәвгдджәнә. Совхозмудар бургьуддж малтгдсн 40 худг, шатта 160 худг болн 24 боодг кегдхмн. Колхозмуд эврәннь мбньгәр бургьу худгуд бас кецхәхмн.

Совхозмудт болн машинн-тракторн станцст ут-туршдан 39 сай арслнь мбньгнә, селәнә эдл-ахун машид, алык нег зерзев болн кблгн кучнә машид бгдхмн.

Элст балгьснд бәәдг маши яслгьна мастерской, джилдән 600 автомашин болн 600 тракторн агрегат яслг чидлтә заводт хуврәгдхмн. Совхозмудин машид, яслгьна гурвн мастерской тосхгдхмн. Совхозмуд, әргәд йовдг 20 электростанц авхмн. Машинн-тракторн хойр мастерской тосхлгьн төгсгдджәнә.

Таньгъчин газрин агьуд ус оруллгьар болн услгьар ик гвдг кбдлмш кегдджәнә. 83200 гектар газрин агьуд ус орулхин болн 2100 гектар газриг услхин төлә, урдан 103 километр Оля-Каспийск канал тосхлгьн эн джил төгсгдхмн.

Каналин тоскачир каналин турун километрсинь кечксн бәәнә. Услгьна Сарпинск систем эн джил тосхлгьнд орхмн, 1958-ч джилд эн кбдлмшт 10 сай арслнь мбньгн гаргьгдхмн. Шорвин кецин газрт ус оруллгьна каналин тосхлт 1962 джилд тосхгддг эллгдхмн. Ус оруллгьна Оленичевский канал болн Черноземельск водопровод 1958-ч джилд тосхлтнь төгсгддг әдлврт бас орулгдхмн.

Әрдм-сургьулин, гегән-герлин болн әрүл-менд харлгьна кергт зовәр ик мбньгн хәләгдсн бәәнә. Школин 15 гер, 300 сургьульчрини ормта школ-интернат, Элст балгьснд—100 ормта бичкин гер, Целинн поселкд—100 сургьульчрини ормта школ-интернат бәргддг тосхгдхмн. Таньгъчин багшрини төлә 2,8 сай арслнь мбньгнә, хошад пәтртә нег кецтә гермуд бәргддг бгддхмн.

Әрүл-менд харлгьна учреженьсини гермүд тосхлгьн икдхмн. Элст балгьснд поликлиник, бичкин куукдин гер, төрлгьнә гер болн әрүл-менд харлгьна талданчн гермүд тосхгдхмн. Әрүл-менд харлгьна Министерств мана таньгьчур 40 эмч йовулджана.

Мана төрски, эврәннь кбдлмшәрн болн дәәч йовдларн оln әйтнд тоомерта бәәдг улсин тускар бас килмлж гаргьхан мартлжахш. Сарпинск районд 100 куунә ормта кбшдин гер тосхгдджана. Эмнлгьн кергтә негдгч болн хойрдгч групп инвалид улст

санатормудур доньгәр путевк бгддхмн.

Таньгъчд культури шин Гермуд гархмн. Элст балгьснд таньгъчин музей, драмтеатр, музыкальн школ, 100 мингьн том декртә таньгъчин библиотек бурләгдхмн. Таньгъчин фильмбаз, культури Гер, таньгъчин типограф тосхлгьн бе лдгдджәнә. Таньгъчин райодар сельск 5 клуб, 5 библиотек секгдхмн. Целинн районд культури Гер тосхгдхмн, Комсомольск гвдг поселкд хббчрини культури Гер тосхлгьн бөлддгдхмн.

Мана таньгъчин куч-кблсчир агьу ик политическ болн кбдлмшин бргмажтәгьгәр, СССР-н Деед Советд сунгьгьвриг уктлж йовна. Эдн селәнә эдл-ахун эдл-уш гаргьлгь икдуллгьнә туск КПСС-н ЦК-н болн СССР-н Министермудин Советин дуудврт тодрха кергәрн хәрү бгхәр, шунтта ноолда келж йовцхана. Колхозникуд, кбдлмшчир, цергләчир болн инженерн-техническ кбдләчир партин болн правительствин дуудвриг оlnа хургудар куунддж, 1958-ч джилд шин даалгьвр авчадхана. Советск Хальмгин куч-кблсчир партин болн правительствин донь-туст болн бдр болгьни килмджд эврәннь эдл-ахун болн культури тосхлтд улм ик диилврмуд бәрхн лавта.

Д. БОЛДЫРЕВ.

Хальмг таньгъчин зуран коми-ссин ахлачин дарук.